

REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo gospodarstva
i održivog razvoja

Program *Life*

Priroda i bioraznolikost

**Tematski info dan
17.5.2023.**

• Program LIFE do sad

- doprinos zaštiti:
 - > 750 vrsta i
 - > 6 000 Natura 2000 područja

• Poziv “Nature & Biodiversity – SAP”:

- **LIFE-2023-SAP-NAT-NATURE — Priroda i bioraznolikost**
- **LIFE-2023-SAP-NAT-GOV — Upravljanje prirodom**

LIFE-2023-SAP-NAT-NATURE — Priroda i bioraznolikost

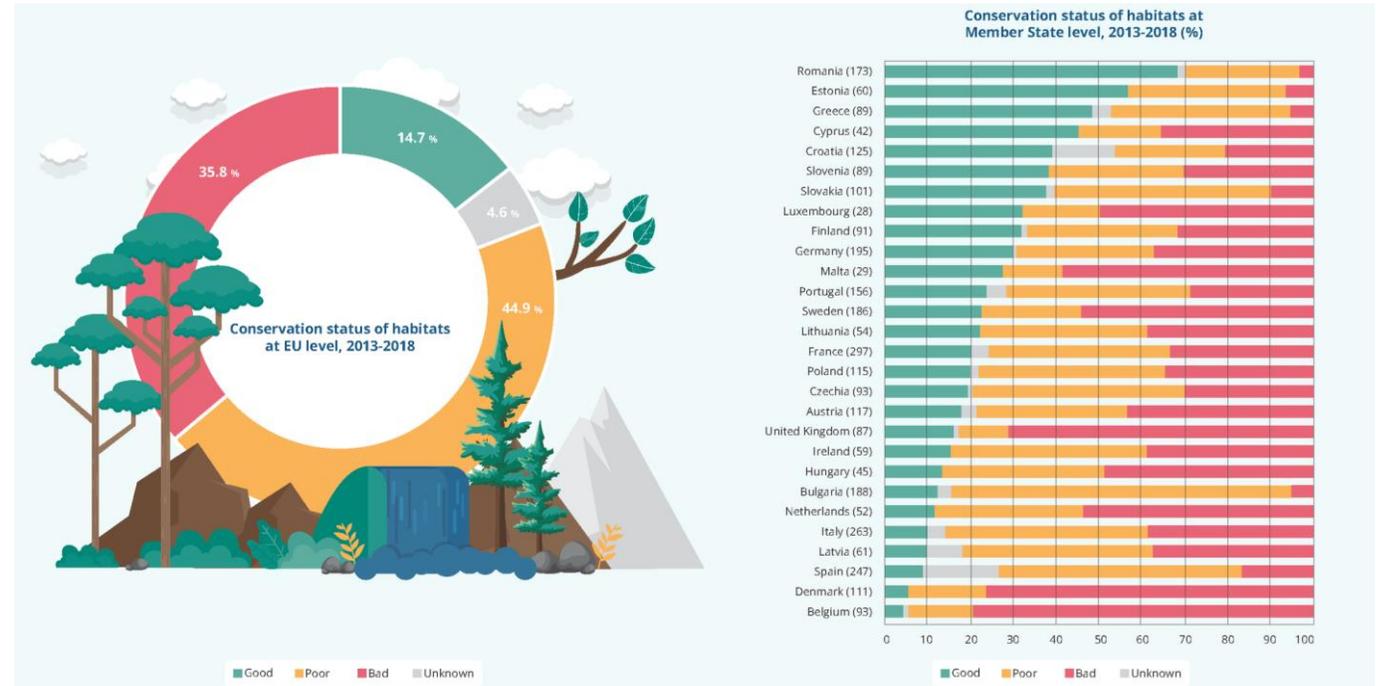
- Ciljevi projekata s temom Priroda i bioraznolikost:

- Barem jedno od dva područja intervencije:
 - 1) *“Space for Nature”*
 - 2) *“Safeguarding our species”*

• 1) "Space for Nature"

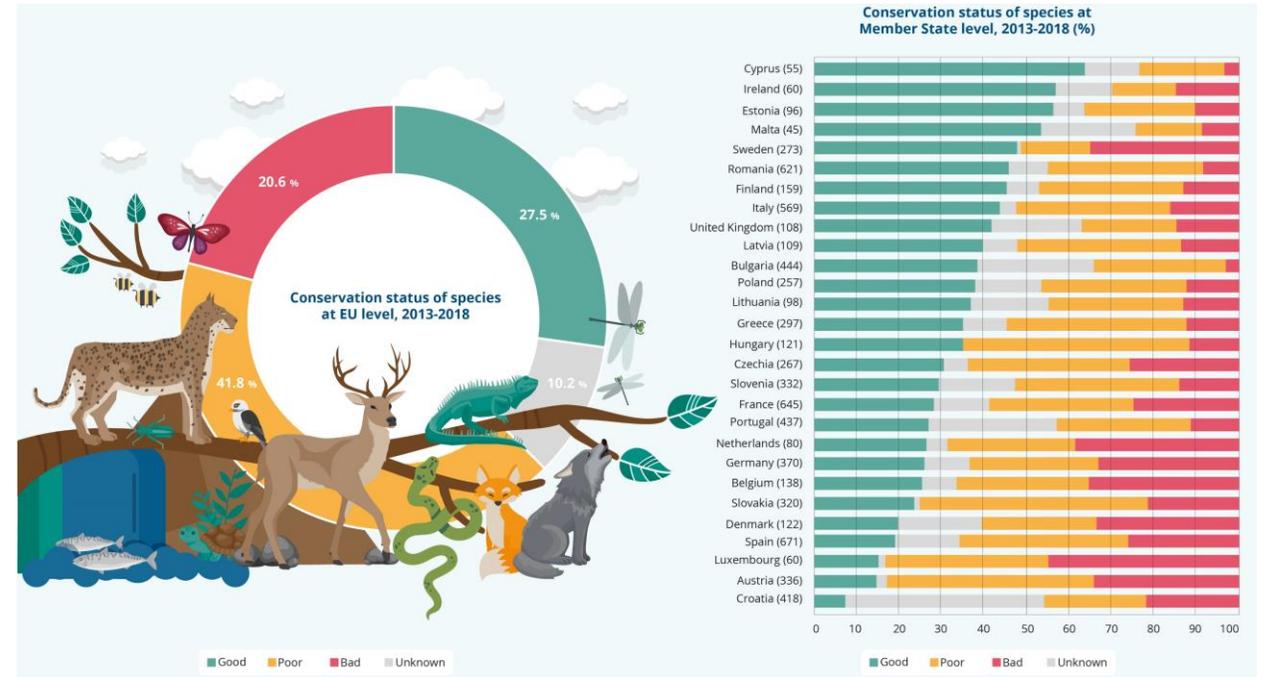
- Poboljšanje statusa vrsta ili staništa kroz "area based" konzervaciju
- Mjere restauracije
- Smanjivanje pritiska
- Stvaranje dodatnih zaštićenih područja
- Ekološki koridori i druga zelena infrastruktura

- Poboljšanje prirodnih ili poluprirodnih staništa ili staništa za vrste- unutar ili izvan zaštićenih područja

• 2) “Safeguarding our species”

- Poboljšanje uvjeta za vrste
- Smanjenje prijetnji
- Smanjenje utjecaja invazivne vrste
- Aktivnosti različite od “area based” konzervacije (od infrastrukturnih radova do povećanja svijesti dionika)

Pravni okvir iz područja zaštite prirode

- Dva politička prioriteta:
- 1) podrška implementaciji:

EU Direktive o
pticama

EU Direktive
o staništima

Uredbe o
invazivnim vrstama

- 2) podrška ciljevima:

EU Strategije za
bioraznolikost do 2030.

EU Plana za obnovu prirode

Prioritizacija prijedloga: 1.razina - urgentnost

- Vrste i staništa pokriveni Direktivom o staništima
 - **Unfavourable and declining (U2-)** konzervacijski status
 - baziran na zadnjem izvješću prema Članku 17 (<https://nature-art17.eionet.europa.eu/article17/>)
 - Posebno ukoliko je nepovoljan status i na EU i na nacionalnoj razini (*iznimno HR treba uzeti samo podatke za biogeografsku regiju*)

Current selection: 2013-2018, Mammals, Rupicapra rupicapra balcanica, All bioregions. Annexes II, IV. [Show all Mammals](#)

Member States reports																														
MS	Region	Range (km ²)				Population										Habitat for the species				Future prospects				Overall assessment						
		Surface	Status (% MS)	Trend	FRR	Min	Max	Best value	Unit	Type est.	Method	Status (% MS)	Trend	FRP	Unit	Occupied suff.	Unoccupied suff.	Status	Trend	Range prosp.	Population prosp.	Hab. for sp. prosp.	Status	Curr. CS	Curr. CS trend	Prev. CS	Prev. CS trend	Status Nat. of ch.	CS trend Nat. of ch.	
BG	ALP	16500	93.75	=	16500	1150	1750	N/A	i	estimate	a	96.03	=	1750	i	Y		FV	=	poor	poor	poor	U1	U1	-	FV			method	method
HR	ALP	1100	6.25	x	x	N/A	N/A	60	i	estimate	c	3.97	x	>>		Unk		XX	x	unk	poor	unk	XX	U2	x	N/A				N/A
BG	CON	16800	100	=	16800	30	50	N/A	i	minimum	b	100	-	50	i	Y		FV	=	poor	poor	poor	U1	U1	-	U1			N/A	N/A
GR	MED	9668	88.15	=	≈	800	1300	N/A	i	estimate	b	94.59	+	>>		Unk		XX	=	good	bad	unk	U2	U2	+	U2	x	noChange	method	
HR	MED	1300	11.85	x	x	N/A	N/A	60	i	estimate	c	5.41	x	>>		Unk		XX	x	unk	poor	unk	XX	U2	x	N/A				N/A

Prioritizacija prijedloga-I.razina: urgentnost

- Za ptice (i vrste i staništa koja nisu pokrivena EU legislativom)
 - Vrste s višim rizikom od izumiranja-**endangered or worse**, s relevantne EU crvene liste ([BirdLife-European-Red-List-of-Birds-2021_web.pdf](#), Appendix 3, column (IUCN Red List category (EU28)))

Scientific species name	Common species name	Season of assessment	IUCN Red List category (EU28)	IUCN Red List criteria (EU28)	Population trend (EU28)	Population size [mature individuals] min-max, best estimate (EU28)	(Near*) endemic to EU28?
<i>Accipiter nisus</i>	Eurasian Sparrowhawk	B	LC		Stable	397000-684000,546000	
<i>Elanus caeruleus</i>	Black-winged Kite	B	LC		Stable	2600-5600,3800	
<i>Falco biarmicus</i>	Lanner Falcon	B	EN	C1	Decreasing	280-330,300	
<i>Falco cherrug</i>	Saker Falcon	B	EN	C2a(ii)	Decreasing	430-620,540	
<i>Falco columbarius</i>	Merlin	B	VU	A2bc+3bc+4bc	Decreasing	13400-28700,21100	
<i>Falco eleonora</i>	Eleonora's Falcon	B	LC		Stable	28300-28800,28500	Yes*
<i>Falco naumanni</i>	Lesser Kestrel	B	LC		Stable	58000-64900,61200	
<i>Falco peregrinus</i>	Peregrine Falcon	B	LC		Increasing	22500-26600,24300	
<i>Falco rusticolus</i>	Gyr Falcon	B	EN	C1+2a(i)	Decreasing	190-260,220	
<i>Falco subbuteo</i>	Eurasian Hobby	B	LC		Stable	81200-155000,106000	
<i>Falco tinnunculus</i>	Common Kestrel	B	LC		Decreasing	617000-954000,743000	
<i>Falco vespertinus</i>	Red-footed Falcon	B	VU	C1	Decreasing	5000-8000,6300	
<i>Crex crex</i>	Corncrake	B	NT	A2bcde+3bcde+4bcde	Decreasing	254000-537000,365000	
<i>Fulica atra</i>	Common Coot	B	LC		Stable	1080000-1720000,1360000	

European Red List of Birds 2021

Compiled by BirdLife International

Daljnja prioritizacija: prioritetne politike

- EU Direktiva o pticama i Direktiva o staništima

- Poboljšanje konzervacijskog statusa ili trenda vrsta od važnosti za EU
→ implementacija ciljeva i mjera navedenih u **nacionalnom PAO-u**

- **“Space for Nature”**: prednost imaju projekti unutar Natura 2000 područja, gdje su već utemeljeni konzervacijski ciljevi, kako bi se poboljšao status vrsta i staništa
- **“Protecting our species”**: prednost imaju projekti za smanjenje smrtnosti (kada je uzrokovana ljudskom djelatnošću-trovanjem, ilegalnim lovom, usputnim ulovom), preveniranje konflikata s dionicima, promociju koegzistencije

Daljnja prioritizacija: prioritetne politike

- **Uredba o invazivnim vrstama**

- IAS s popisa invazivnih vrsta koje izazivaju zabrinutost u Uniji
 - i/ili IAS države članice ili koje izazivaju zabrinutost na regionalnom nivou
-
- Druge IAS
 - negativno utječu na konzervacijski status ili trend vrsta i staništa od značaja za EU
 - na druge vrste zaštićene EU legislativom
 - ili vrste na popisu ugroženih vrsta na EU crvenim listama (ili globalnim ako nisu pokrivene europskom)

Daljnja prioritizacija: prioritetne politike

- **Strategija EU-a za bioraznolikost do 2030.**

Područje	Potencijalne teme
Uspostava koherentne mreže zaštićenih područja	Povećanje udjela kopnenog ili morskog područja EU-a pod (strogom) zaštitom; plava i zelena infrastruktura; povezivanje zaštićenih područja...
Provedba restauracijskih EU ciljeva za vrste i staništa	Implementacija nacionalnih obveza; prekogranični pristup zaštiti...
Obnavljanje degradiranih ekosustava bogatih ugljikom; sprječavanje i smanjenje utjecaja prirodnih katastrofa	Restauracija šuma; rješenja temeljena na prirodi...
Poboljšanje zdravlja i otpornosti šuma kojima se upravlja	Demonstracija „closer to nature forestry” praksi ...
Smanjenje opadanja brojnosti divljih oprašivača	Poboljšanje zajednica oprašivača (potiče se mjerenje pozitivnog učinka na oprašivače i kada to nije glavna tema)
Vraćanje prirode na poljoprivredna zemljišta	Inovativni pristupi restauraciji krajolika s velikom bioraznolikošću + dobrobit za zajednicu i poljoprivrednike...
Ozelenjivanje urbanih i prigradskih područja	Zelena infrastruktura; rješenja temeljena na prirodi; implementacija ciljeva bioraznolikosti u gradske planove ozelenjavanja...
Mjerenje i integracija prirodnih vrijednosti	Integracija vrijednosti bioraznolikosti u javno i privatno donošenje odluka...

Dodatni uvjeti:

Aktivnosti unutar Natura 2000 područja

- Ptice s Priloga 1 Direktive o pticama (aktivnosti unutar SPA područja)
- Staništa s Direktive o staništima (područja SCI, pSCI, SAC)
- Aktivnosti mogu biti usmjerene **samo na ciljne** vrste i staništa s Natura 2000 SDF-a; provjera na linku: <http://natura2000.eea.europa.eu/> (EU Natura 2000 Public Viewer)
- [Bioportal](#) (SDF se ranije ažurira)

Dodatni uvjeti: Reintrodukcija vrsta

- Zadovoljeni svi uvjeti iz Poziva
- Analiza rizika: velika vjerojatnost uspjehnosti
- Alternative reintrodukciji manje učinkovite
- Eliminirani uzroci izumiranja
- Uklanjanje jedinki ne ugrožava populaciju iz koje se uzima
- ...

Dodatni uvjeti: Kupnja zemljišta

- Zadovoljeni i objašnjeni svi uvjeti iz Poziva
- Kupnja jasno povezana s ciljem projekta
- Doprinos, održavanje i obnova integriteta Natura 2000 mreže
- Kupuje jedan od korisnika projekta (javno tijelo, NGO) te zadržava vlasništvo i nakon završetka projekta

Dodatni uvjeti: Infrastruktura

- Tijelo koje ima vlasništvo and infrastrukturuom: partner
- Unutar Natura 2000 područja
- Ako je izvan, zadovoljen neki od uvjeta:
 - nužna za ostvarenje ciljeva u Natura 2000 području
 - Neophodan migracijski koridor
 - Potrebna za *ex situ* konzervaciju; reintrodukcija

→ Posjetiteljska infrastruktura nije prikladna (osim iznimno)

LIFE-2023-SAP-NAT-GOV — Upravljanje prirodom

- Podupiranje provedbe aspekata upravljanja Strategije EU-a za bioraznolikost do 2030., s naglaskom na zakonodavstvo EU-a o prirodi i bioraznolikosti
- Ciljevi projekata s temom Upravljanje prirodom:
 - **Sudjelovanje javnosti i pristup pravosuđu**
 - **Mreže stručnjaka**
 - **Uspostava/poboljšanje stručnih kvalifikacija**
 - **Razvoj i provedba strategija i politika i/ili razvoj inovativnih alata i mjera za promicanje, praćenje i osiguravanje usklađenosti**
 - **Poboljšanje relevantnih informacijskih sustava javnih tijela**
 - **Uključivanje građana u promociju i praćenje usklađenosti**

LIFE-2023-SAP-NAT-GOV — Upravljanje prirodom

• Obuhvat - Aktivnosti koje se mogu financirati:

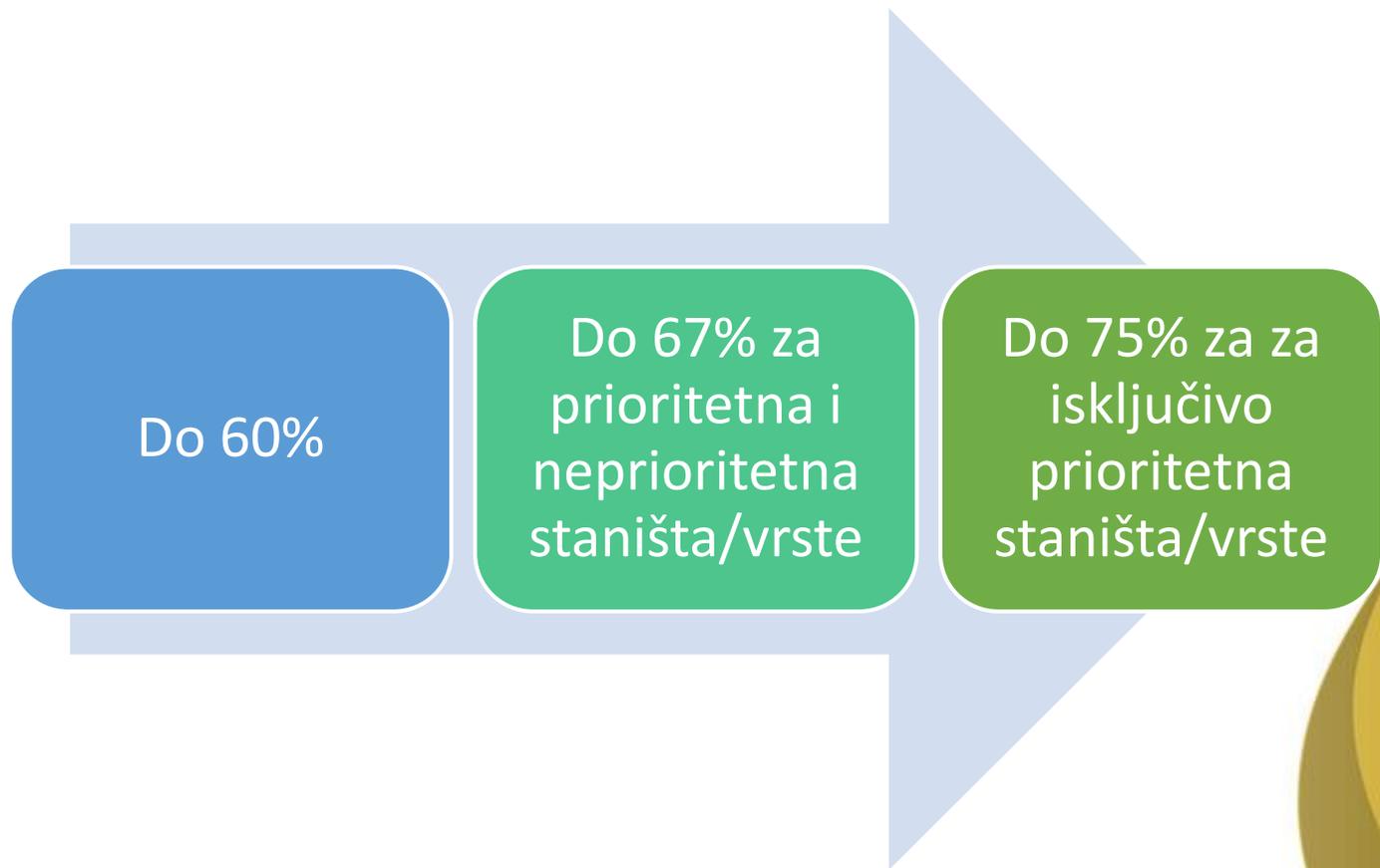
- Promicanje dobre prakse, podupiranje provedbe, **organizacija osposobljavanja** (seminari, internetski tečajevi...)
- **Smjernice**, savjetodavne usluge, **kampanje**, sporazumi o partnerstvu (da bi nositelji dužnosti ispunili okolišne obveze)

-
- **Stručnjaci** za osiguravanje usklađenosti s propisima: nadležna tijela, uredi javnih tužitelja, NGO-i, specijalizirani istraživači, akademici
 - Strategije i **politike za osiguranje usklađenosti i borbi protiv okolišnih zločina** usmjerene su na organizaciju aktivnosti i **intervencija na visokoj razini**

→ **Projekti** bi se trebali **oslanjati na postojeća znanja i iskustvo u području prava okoliša** koja je **razvila Komisija** te na Obavijest Komisije o pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša

Postoci EU sufinanciranja

EU sufinanciranje do 75% vrijedi za:

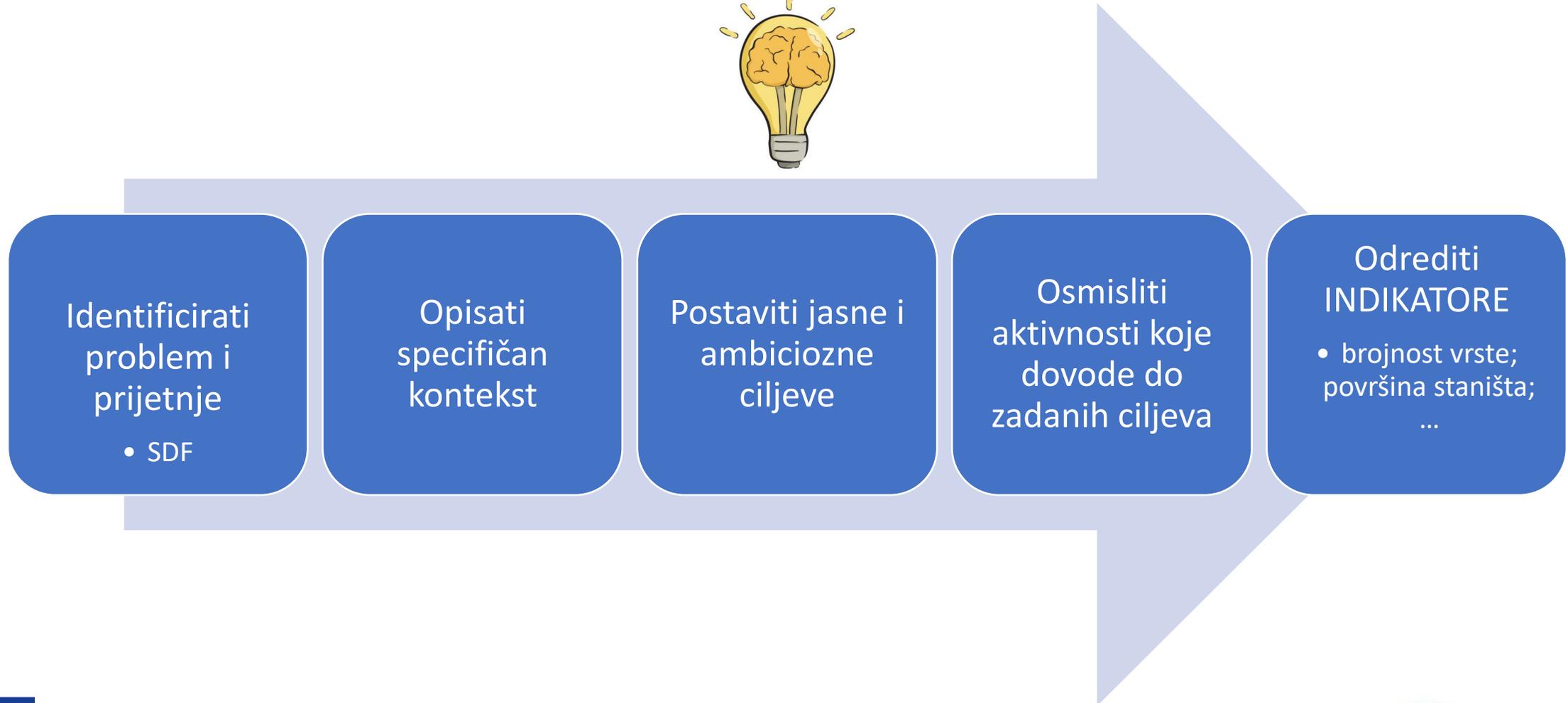
Prioritetne vrste i staništa s priloga Direktive o staništima (**označene ***)

Vrste u nepovoljnom-lošem konzervacijskom statusu s opadajućim trendom (**U2-**) na EU i nacionalnom nivou
(za RH zbog nedostatka podataka koriste se samo EU podaci)

Staništa i vrste koje su sa statusom **EN** (ugrožene) ili **lošijem** na Europskom crvenom popisu

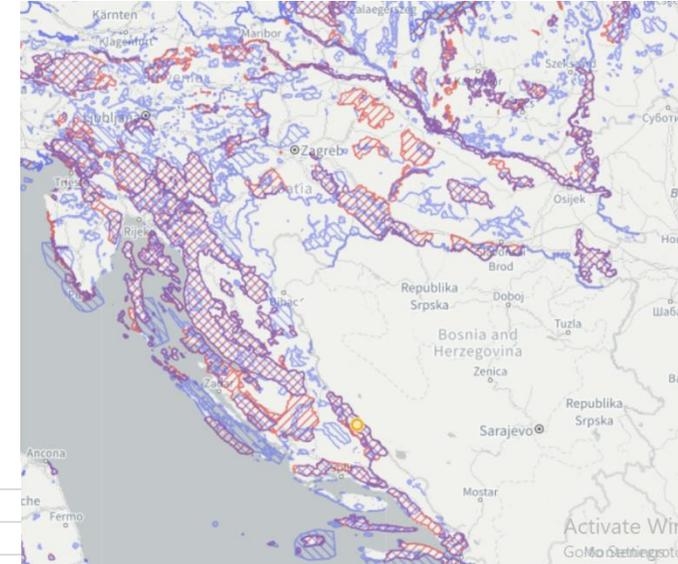
Ptice s popisa za LIFE prioritetno financiranje: [2021.04.30 Updated LIFE Priority Birds List after Ornis Committee.pdf \(europa.eu\)](#)

Kako osmisliti projekt?

Ideje je potrebno provjeriti:

- **SDF**: Natura 2000 Network Viewer (<https://natura2000.eea.europa.eu/expertviewer/>)
 - Ekološke informacije; prijetnje i pritisci
- Tablica za dešifriranje **prijetnji**: [Ref threats pressures FINAL 20110330.xls](#)
- Uvrštenost u **Prioritetni akcijski okvir (PAO)**

1	Reference list Threats, Pressures and Activities (final version)		
2	18.11.2009 (reporting group), adapted WP1 09.02.2010 cross check marine issues,		
3	12.10.2010 (Check on Ospar, marine issues, UK comments), 23.02.2011 (FR/IE comments)		
4	and 16.3.2011 "unknown" added		
5	IUCN-CMP: classification of Salafsky et al.2007		
6	Eutroph: all categories are marked which do imply an eutrophication (example for a filter for data analysis, not for data entry)		
7			
8	Code	Description	explanations, WFD reporting use
99	D	Transportation and service corridors	
100	D01	Roads, paths and railroads	
101	D01.01	paths, tracks, cycling tracks	includes non-paved forest roads
102	D01.02	roads, motorways	all paved/ tarred roads
103	D01.03	car parks and parking areas	
104	D01.04	railway lines, TGV	
105	D01.05	bridge, viaduct	
106	D01.06	tunnel	
107	D02	Utility and service lines	
108	D02.01	electricity and phone lines	
109	D02.01.01	suspended electricity and phone lines	
110	D02.01.02	underground/submerged electricity and phone lines	

Ideje je potrebno provjeriti:

- **Stanje očuvanosti** vrsta i stanišnih tipova od interesa za EU (vrste s popisa Direktive o staništima i Direktive o pticama) **za zadnje izvještajno razdoblje** (2013.-2018. godine) dostupni su na sljedećim poveznicama:
 - ptice: <https://nature-art12.eionet.europa.eu/article12/>
 - ne-ptičje vrste i stanišni tipovi: <https://nature-art17.eionet.europa.eu/article17/>

- Pomoć: pronaći slične projekte ([LIFE 3.0 - LIFE Project Public Page \(europa.eu\)](#))

Savjeti

Nature projekti ne trebaju biti inovativni, naglasak je na aktivnostima i primjeni najboljih praksi

Dobar dizajn

- Dobra analiza problema i početnog stanja
- Uključeni su ključni dionici
- Procjena učinka. Vrijednost za novac.
- Jasna strategija kako održati i umnožiti rezultate

Najčešći problemi

- Nedovoljno pozadinskih informacija
- Preširoki ciljevi, previše ciljeva. Istraživačke aktivnosti ne vode jasno u konkretne konzervacijske aktivnosti.
- Nedovoljna potpora ili obvezanost dionika i kompetentnih tijela
- Slabo partnerstvo
- Nerealna procjena učinka. Nedovoljno kvantificirani učinci.
- Nejasni planovi za održivost rezultata nakon završetka projekta

PRIMJERI

Life

PROJEKATA

Priroda i bioraznolikost

Naziv: Osiguravanje budućnosti za bjeloglave supove u Hrvatskoj-**LIFE SUPport**

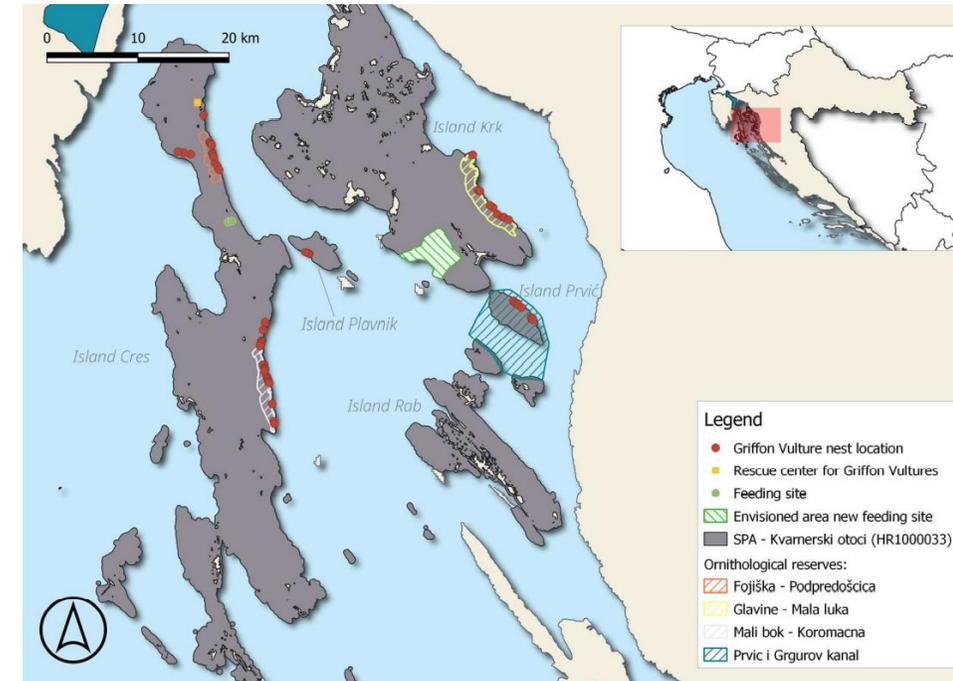
- Trajanje: 5 godina (2023.-2027.)
- Projektni konzorcij: **Udruga BIOM**, Javna ustanova Priroda, Poljoprivredna zadruga Otok Krk, HEP ODS, Vulture Conservation Foundation (VCF), pridruženi partner- Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja
- Budžet: 2.202.933 €
- EU udio: 60%

- **Problem:** ugroženost zadnje preostale populacije bjeloglavog supa (*Gyps fulvus*) u RH koja broji cca 120 parova (na Kvarnerskim otocima)
- **Glavni ciljevi:** riješiti najvažnije prijetnje na gnjezdilištima bjeloglavih supova, očuvati i povećati sadašnju populaciju, omogućiti rekolonizaciju povijesnog područja gniježđenja u Hrvatskoj i povezati je s drugim populacijama bjeloglavih supova u Alpama i na Balkanu

- **Aktivnosti:**

- Videonadzor kolonije na Plavniku
- Nadogradnja oporavilišta u Belom
- Smjernice dobre prakse za brodove u blizini kolonija
- Novo hranilište
- Najbolje preventivne mjere za izbjegavanje trovanja lešina
- Mjere ublažavanja na prioritarnim žarištima za elektrokciju ptica; uključivanje ciljanih energetske tvrtke

Naziv: **Bats and men** **- sharing LIFE under one roof**

(LIFE17 NAT/BG/000602)

- Trajanje: 5 godina (2018.-2023.)
- Projektni konzorcij:
-**Fortis Visio Ltd.**,
-Science for Nature Foundation,
Bulgaria
- Budžet: 933.752 €
- EU udio: 60%

Ciljne vrste:

- *Myotis capaccinii*
- *Myotis blythii*
- *Myotis myotis*
- *Myotis bechsteinii*
- *Barbastella barbastellus*
- *Miniopterus schreibersii*
- *Rhinolophus blasii*
- *Rhinolophus mehelyi*

- **Problem:** Kukci su veliki problem u poljoprivredi i šumarstvu. Privlačenjem šišmiša na farme pozitivno se utječe na organske poljoprovrednike.

- **Glavni ciljevi:**

- Podizanje svijesti javnosti - pozitivna promjena stavova prema šišmišima
- Izgradnja kapaciteta za zaštitu šišmiša **uključivanjem profesionalaca i volontera**
- Isticanje **gospodarskih koristi šišmiša** za suzbijanje štetnih kukaca (+ guano, kvalitetno prirodno gnojivo)
- Stvaranje prilika za razvoj ekoturizma

- **Aktivnosti:**

- **Izgradnja kuća za šišmiše**
- **Obnavljanje mjesta za napajanje stoke**
- Popis s ažuriranim informacijama o stanju populacija svih vrsta šišmiša i njihovih staništa

Naziv: Habitat Restoration of alluvial forests and creeks within the flood controlled Scheldt estuary site Kruibeke-Bazel-Rupelmonde
- LIFE+SCALLUVIA
(LIFE12 NAT/BE/000596)

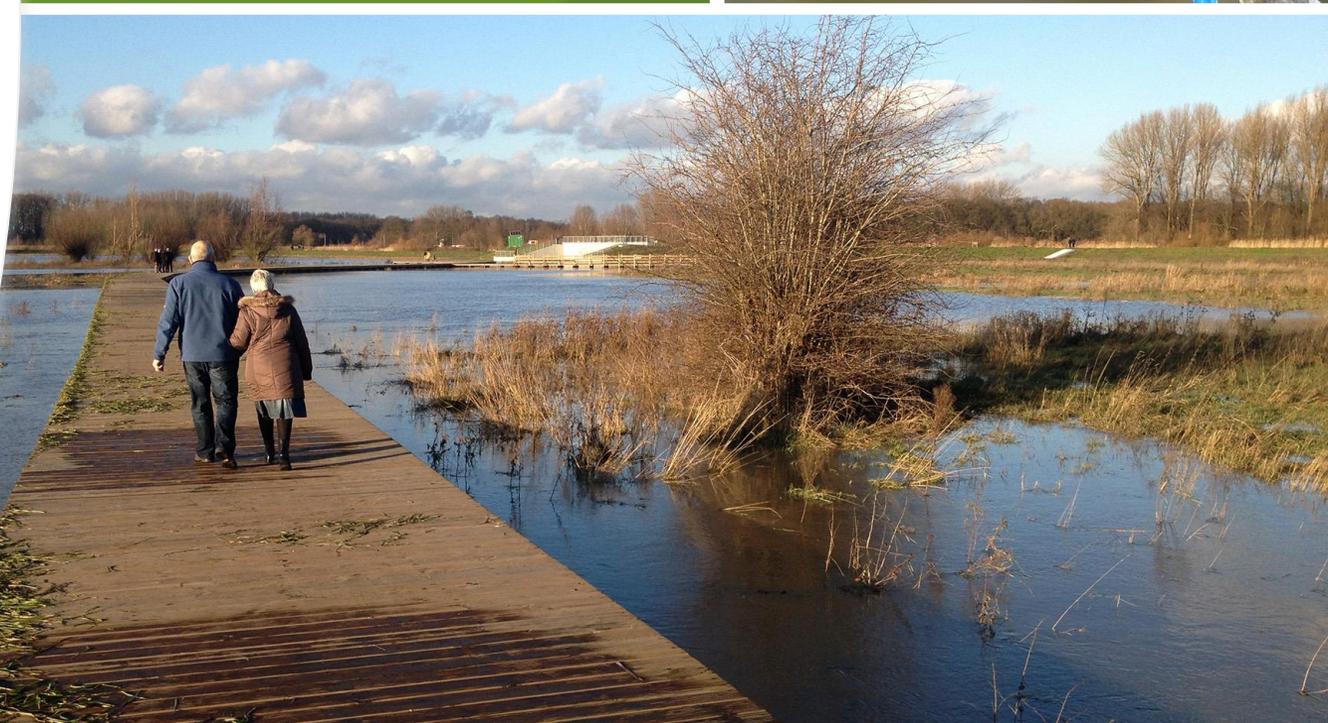
- Trajanje: 5 godina (2013.-2018.)
- Projektni konzorcij:
-flamanska tijela u suradnji s dionicima iz sektora prirode i poljoprivrede
(Agentschap voor Natuur en Bos, Gemeente Kruibeke, Waterwegen en Zeekanaal NV, Kruin vzw)
- Budžet: 1.744.732 €

- **Problem:** Poplavne vode su prijetnja gradskim područjima. Rijeka nije prirodna. Staništa su degradirana.

- **Glavni ciljevi:**

- Izgradnja poplavnog područja (+ izgradnja rekreacijskog područja)
- Učiniti rijeku Scheldt prirodnijom, sigurnijom i dostupnijom
- Obnoviti degradirana staništa (aluvijalnih šuma i malih jezera)
- **Kombiniranje sigurnosti i očuvanja prirode (model za druge projekte)**
- Pozitivan utjecaj na vrste od europskog značaja: ptice modrovoljku (*Luscinia svecica*), vodomara (*Alcedo atthis*), čapljicu voljka (*Ixobrychus minutus*) i čaplju dangubu (*Ardea purpurea*)

Hvala na pažnji

Izradila: Inja Kajgana, mag.oecol. et prot. nat.